

EUROOPA KOHTU OTSUS

14. detsember 1976*

[...]

Kohtuasjas 25/76,

mille esemeks on Euroopa Kohtule tsiviil- ja kaubandusajades kohtualluvust ja kohtuotsuste täitmist käsitleva 27. septembri 1968. aasta konventsiooni Euroopa Kohtu poolse tõlgendamise 3. juuni 1971. aasta protokollis artikli 1 alusel Bundesgerichtshof'i esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Galleries Segoura, registrijärgse asukohaga Brüsselis,

ja

Rahim Bonakdarian, registrijärgse asukohaga Hamburgis,

eelotsust 27. septembri 1968. aasta konventsiooni artikli 17 esimese lõigu tõlgendamise kohta.

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president H. Kutscher, kodade esimehed A. M. Donner ja P. Pescatore, kohtunikud J. Mertens de Wilmars, M. Sørensen, Lord Mackenzie Stuart ja A. O'Keefe,

kohtujurist: F. Capotorti,

kohtusekretär: A. Van Houtte,

on teinud järgmise

otsuse

Põhjendused

Oma 18. veebruari 1976. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 11. märtsil 1976, esitas Bundesgerichtshof tsiviil- ja kaubandusajades kohtualluvust ja kohtuotsuste täitmist käsitleva 27. septembri 1968. aasta konventsiooni (edaspidi konventsioon) Euroopa Kohtu poolse tõlgendamise 3. juuni 1971. aasta protokollis alusel Euroopa Kohtule esitatud eelotsusetaotluse konventsiooni artikli 17 tõlgendamiseks.

* Kohtumenetluse keel: saksa

Eelotsusetaotlusest ilmneb, et Bundesgerichtshof'is käsitletavas apellatsioonimenetluses tõusetunud küsimus puudutab Landgericht Hamburgi pädevust lahendada hagi, mille nimetatud kohtu tööpiirkonnas asuv ettevõtja on esitanud Brüsselis registrijärgset asukohta omava ettevõtja vastu; hagi puudutas Brüsseli ettevõtja poolt Hamburgis ostetud vaibapartii ostuhinna tasumata osa maksmist.

Müüja täitis poolte vahel suuliselt sõlmitud lepingust tulenevad kohustused lepingu sõlmimise päeval ja ostja maksis osa lepingu alusel tasumisele kuulunud hinnast.

Kauba üleandmisel edastas müüja ostjale dokumendi nimetusega "tellimuse ja arve kinnitus", milles on märgitud, et müük ja üleandmine on aset leidnud "vastavalt tagaküljel osutatud tingimustele".

Nimetatud dokumendi tagaküljel trükitud "müügi-, tarne- ja maksetingimused" sisaldasid muu hulgas klauslit, mille kohaselt kuulub eranditult kõikide vaidluste lahendamine ainult Hamburgi kohtute pädevusse.

Ostja seda dokumenti ei kirjalikult ei kinnitanud.

Kuna ostja ei tasunud ostuhinna ülejäänud osa õigeaegselt, esitas müüja hagi Landgericht Hamburgile, mis oma 16. mai 1973. aasta tagaseljaotsusega kohustas ostjat maksuma ostuhinna ülejäänud osa koos viivisega.

Ostja vastuväidet arvestades muutis Landgericht 17. detsembri 1973. aasta otsusega oma esialgse otsuse ära ja teatas, et ei ole pädev antud vaidlust lahendada, põhjendades oma seisukohta asjaoluga, et pooled ei olnud sõlminud kokkulepet kohtualluvuse kindlaksmääramise kohta konventsiooni artikli 17 mõistes.

Müüja esitas apellatsioonkaebuse Hanseatisches Oberlandesgericht'ile, mis tühistas Landgericht'i otsuse ja saatis asja sellele kohtule tagasi, otsustades, et pooled olid sõlminud kehtiva kokkuleppe kohtualluvuse kindlaksmääramise kohta konventsiooni artikli 17 mõistes. Bundesgerichtshof'is on menetluses ostja poolt nimetatud otsuse vastu esitatud apellatsioonkaebus.

Sellega seoses on Bundesgerichtshof esitanud Euroopa Kohtule kaks küsimust artikli 17 esimese lõigu tõlgendamise kohta.

Konventsiooni artikli 17 üldine tõlgendus

Konventsiooni artikli 17 esimene lõik sätestab:

"Kui lepinguosalised, kellest ühe või mitme alaline asukoht on osalisriigis, on kirjaliku kokkuleppega või kirjalikult kinnitatud suulise kokkuleppega kokku leppinud, et konkreetsest õigussuhtest tulenenud või tuleneda võivate vaidluste lahendamiseks on pädevad osalisriigi kohtud, on see kohus või need kohtud ainupädevad."

Nimetatud sätte kohaldamise viisi tõlgendamisel tuleb arvesse võtta kohtualluvuse kokkuleppelise määramise mõtet, mis seisneb selles, et välistatakse nii konventsiooni artiklis 2 sätestatud üldpõhimõttest tulenev kohtualluvus kui ka artiklite 5 ja 6 alusel erandkorras määratletav kohtualluvus.

Arvestades seda, millist mõju võib taoline kokkuleppe avaldada osapoolte positsioonile kohtuvaidluses, tuleb kohtualluvuse määramist reguleerivate klauslite kehtivust käsitlevas artiklis 17 kehtestatud nõudeid tõlgendada kitsapiirilisel.

Kuna artikli 17 kohaselt on selliste klauslite kehtivuse eelduseks lepinguosaliste vaheline "kokkulepe", peab kohus, kus menetlus on algatatud, kõigepealt kindlaks tegema, kas talle pädevuse omistanud klausel tuleneb tõepoolest lepinguosaliste vahelisest konsensuslikust ning selgesõnaliselt ja täpselt osutatud kokkuleppest.

Artiklis 17 kehtestatud vorminõuete eesmärk on tagada, et lepinguosaliste vahel on tõepoolest saavutatud konsensus.

Bundesgerichtshof'i poolt Euroopa Kohtule esitatud küsimusi tuleb käsitleda eeltoodud põhimõtete alusel.

Bundesgerichtshof'i küsimused

Esimese küsimusega soovitakse saada teada, kas konventsiooni artikli 17 nõuded on täidetud, kui suulise müügilepingu sõlmimisel müüja teatab oma soovist tugineda oma üldistele müügitingimustele ning seejärel edastab ostjale selle lepingu kirjaliku kinnituse, lisades kinnitusele oma üldised müügitingimused, milles sisaldub kohtualluvuse määramist käsitlev klausel.

Eespool toodud üldiseid kaalutlusi arvestades ei saa eeldada, üks lepingu osapooltest loobub kohtualluvuse määramist puudutavatest konventsiooni sätetest tulenevatest eelistest.

Isegi kui suuliselt sõlmitud lepingus ostja nõustub järgima müüja üldtingimusi, ei saa seda tõlgendada nii, et ta on nõustunud mis tahes kohtualluvuse määramist reguleeriva klausliga, mis taolistes üldtingimustes sisalduda võib.

Eeltoodust järeldub, et lepingu kirjalik kinnitus müüja poolt, millele on lisatud müüja üldiste müügitingimuste tekst, on neis tingimustes sisalduva kohtualluvuse määramist reguleeriva klausli osas tühine, kui ostja ei ole sellega kirjalikult nõustunud.

Teise küsimusega soovitakse lisaks saada teada, kas konventsiooni artikkel 17 on kohaldatav äriühingute vahelisele ärisuhtele, kui pärast selle suhte raames suulise lepingu sõlmimist edastab müüja ostjale kirjaliku kinnituse selle kohta, et leping on sõlmitud vastavalt müüja üldistele müügitingimustele, lisades sellele kinnitusele oma üldised müügitingimused, milles sisaldub kohtualluvuse määramist reguleeriv klausel, ning ostja ei ole seda kirjalikku kinnitust vaidlustanud.

Nende kahe küsimuse sõnastuse võrdlusest ja menetluse käigus Euroopa Kohtule antud selgitustest ilmneb, et teine küsimus puudutab hüpoteetilist olukorda, kus müügitehing sõlmitakse ilma igasuguse viiteta üldiste müügitingimuste olemasolule.

Sellisel juhul on ilmne, et neis üldistes müügitingimustes sisalduda võinud klausel kohtualluvuse määramise kohta ei sisaldunud poolte vahel suuliselt sõlmitud lepingus.

Seetõttu võib hiljem edastatud teade taolist klauslit sisaldavate üldtingimuste kohta muuta poolte vahel kokku lepitud tingimusi ainult sellisel juhul, kui ostja on nende tingimustega sõnaselgelt kirjalikult nõustunud.

Eeltoodust tuleneb, et kummalgi Bundesgerichtshof'i poolt osutatud juhul ei kujuta ühepoolne kirjalik teade, milliseга on käesoleval juhul tegemist, endast konsensuslikku kokkulepet kohtualluvuse määramise kohta.

Teisiti võiks otsustada juhul, kui suuliste lepingute sõlmimine on pooltevahelise jätkuva ärisuhte puhul tavapärane praktika ning kui on ilmne, et selle ärisuhte raames sõlmitakse kõiki tehinguid kinnituse edastanud osapoolle üldtingimuste kohaselt, mis sisaldavad ka kohtualluvuse määramist reguleerivat klauslit.

Isegi juhul, kui kirjeldatud kinnituse adressaat ei ole kohtualluvuse määramise kokkulepet kirjalikult kinnitanud, oleks tegemist heauskse käitumise põhimõtte rikkumisega, kui kinnituse adressaat sellises olukorras keelduks tunnustamast sellist kokkulepet.

Seetõttu võib mõlemale Euroopa Kohtule esitatud küsimusele anda sama vastuse, nimelt: Suuliselt sõlmitud lepingu korral on artikli 17 esimeses lõigus sätestatud vorminõuded täidetud ainult juhul, kui ostja on kirjalikult nõustunud müüja poolt edastatud kirjaliku kinnitusega, milles sisaldub teade üldiste müügitingimuste kohta.

Asjaolu, et ostja ei esita mingeid vastuväiteid teise lepinguosalise poolt ühepoolset antud kinnituse suhtes, ei saa tõlgendada ostja nõustumisena kohtualluvuse määramist reguleeriva klausliga. Erandiks on olukord, kus suuline leping on sõlmitud lepinguosaliste vahelise jätkuva ärisuhte raames, mille aluseks on ühe lepinguosalise üldtingimused, mis omakorda sisaldavad kohtualluvuse määramist reguleerivat klauslit.

Kohtukulud

Euroopa Ühenduste Komisjoni poolt Euroopa Kohtule märkuste esitamisel kantud kulusid ei hüvitata.

Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus Bundesgerichtshof'is poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS,

vastates Bundesgerichtshof'i poolt 18. veebruari 1976. aasta otsusega esitatud küsimustele, otsustab:

Suuliselt sõlmitud lepingu korral on tsiviil- ja kaubandusajades kohtualluvust ja kohtuotsuste täitmist käsitleva 27. septembri 1968. aasta konventsiooni artikli 17 esimeses lõigus sätestatud vorminõuded täidetud ainult juhul, kui ostja on kirjalikult nõustunud müüja poolt edastatud kirjaliku kinnitusega, millele on lisatud teade üldiste müügitingimuste kohta.

Asjaolu, et ostja ei esita mingeid vastuväiteid teise lepinguosalise poolt ühepoolset antud kinnituse suhtes, ei saa tõlgendada ostja nõustumisena kohtualluvuse määramist reguleeriva klausliga. Erandiks on olukord, kus suuline leping on sõlmitud lepinguosaliste vahelise jätkuva ärisuhte raames, mille aluseks on ühe lepinguosalise üldtingimused, mis omakorda sisaldavad kohtualluvuse määramist reguleerivat klauslit.

Kutscher

Donner

Pescatore

Mertens de Wilmars

Sørensen

Mackenzie Stuart

O'Keefe

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 14. detsembril 1976 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

A. Van Houtte

H. Kutscher